

Programma

- 9.30 *Welkomstwoord*
- 9.35 - 10.15 *Bosbeheer en lanen*, Mark van Benthem (Probos)
- 10.15 - 10.55 *Vleermuizen: ecologie, functie, wettelijke bescherming*, Peter Twisk (namens VZZ)
- 10.55 - 11.15 koffie/theepauze
- 11.15 - 11.55 *Lanen beheer*, Henk van Scherpenzeel (Boomtechnisch Adviesbureau V Jaarsveld / V Scherpenzeel)
- 12.00 – 13.00 lunch
- 13.00 – 13.40 *Vleermuizen en laanbeheer*, Eric Jansen (VZZ)
- Tot 16.00 naar buiten

probos

● *Bosbeheer en lanen*

Mark van Benthem, Stichting Probos

Inhoud

- Probos
- Lanen: kenmerken, functies en waarden
- Gedragscode & certificering
- Vakkundig bosbeheer
- Langetermijnvisie
- Beheerstrategieën

Stichting Probos

- Kennis & innovatiecentrum (10 pers.)
- Via projecten bijdragen aan ‘meer en beter bos’: praktijkonderzoek; praktijkboeken; implementatie duurzaam inkoopbeleid; onderzoek effecten certificering SFM; etc (zie www.probos.nl)
- Tussen beleid en praktijk, tussen onderzoek en praktijk

Lanen

- Bomen van gelijke leeftijd en verschijningsvorm en een min of meer gelijkmatige plantafstand.
- Vanaf halverwege 17^e eeuw
- Voorkomen:
 - enkele lanen
 - dubbele lanen
 - meer dan twee rijen bomen

Lanen: waarden

- cultuurhistorische waarde
- esthetische en belevingswaarde
- Naast vleermuizen ook andere ecologische waarden
- Scope: lanen in bos- en natuurterreinen

Lanen: cultuurhistorie

- Voornamelijk rol in ontwikkeling landgoederen
- Historisch ontwerp
- Oude bomen mogelijk relict kwekerij geschiedenis
- Functies in verleden:
 - Verfraaiing
 - Houtproductie
 - Grensmarkering
 - Jacht

Lanen: esthetisch en beleving

- Afwisseling
- Vaak markante en dikke bomen
- Ritme / eenheid
- Vergezichten

Foto: Martijn Boosten, Probos

Lanen: ecologische waarden

1. Type beplanting:

- a) lijnvormig element (verbinding)
- b) vaak afwijkende soortensamenstelling
- c) minder strooiselophoping: rijke myco- en mossenflora
- d) ander lichtregime (refugium oudbosplanten)
- e) (mogelijk) minder verstoorde bodem = goed ontwikkeld opnamevermogen wortels (mycorrhiza) & gezonder bodemleven

Lanen: ecologische waarden

2. Vaak oude bomen: holten, scheuren en dood hout

Oude en dikke bomen: ecologische pijlers van het bos

Lanen: ecologische waarden

2. Vaak oude bomen (tov aangrenzende bos):
holten, scheuren en dood hout

=> in de regel zeer duurzaam element!

Gedragscode en certificatiesystemen

- Gedragscode Bosbeheer 2010 – 2015
 - Geen overtredingen FF-wet
 - Punt 16: vleermuizen (en boommarters), oa: 25 m bij boom wegblijven en vellen van boom af
- FSC en PEFC
 - Wet- en regelgeving (oa FF-wet en Gedragscode)
 - FSC: FF inventariseren (vóór werkzaamheden) en monitoren
 - PEFC: holle bomen en horstbomen behouden
 - Aandacht voor CH (HCV en PEFC 6.9)

Vakkundig bosbeheer

Vakkundig bosbeheer

Gebiedskennis

Vakkennis

Lange termijnvisie

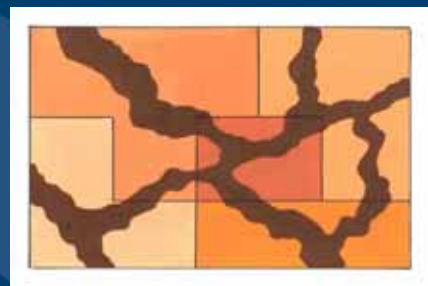
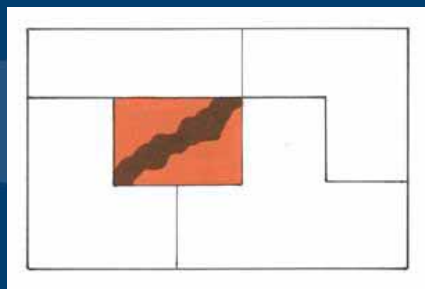
Gebiedskennis (m.b.t. lanen)

1. Weet wat je hebt: inventarisatie lanenbestand

- a) Boomsoort
- b) Leeftijd / ontwikkelingsfase
- c) Toekomstverwachting (VTA)
- d) Verdeling over boslandschap (connectiviteit)

Connectiviteit

Gebiedskennis (m.b.t. lanen)

2. Waarden:

a) Ecologisch

- Flora & Fauna, boomsoort en leeftijd in relatie tot de leeftijd (en soortensamenstelling) van omliggende opstanden

b) Cultuurhistorisch

- zeldzaamheid, ouderdom, kenmerkendheid, ensemblewaarde, gaafheid (intact), etc.

c) Recreatief en beleving

- afstand tot bebouwd gebied en P-plaatsen, zeldzaamheid, ouderdom, veiligheid en gaafheid

Langetermijnvisie (voor lanen)

- LTV voorkomt ad-hoc beheer
- Bosbeheer is lange termijn
- Sturen op het duurzaam (in tijd):
 - voorkomen van lanen en/of
 - borgen waarden van lanen (maar op den duur niet per se alleen in lanen)

Langetermijnvisie

M.b.t. de waarden die lanen vertegenwoordigen:

- Spreiding leeftijd lanenbestand
- Aanwijzen biotoopbomen in opstand (T-bomen)

Biotoopbomen: pijlers van het boslandschap

- O.a. bomen met holten, horsten, een groot aandeel dood hout, hoge ouderdom, grote diameter, afwijkende vorm, etc.
- Mogen natuurlijke omloop realiseren
- Minimaal 10 p/ha (markeren!)
- Indien omvallen: nieuwe aanwijzen en laten liggen

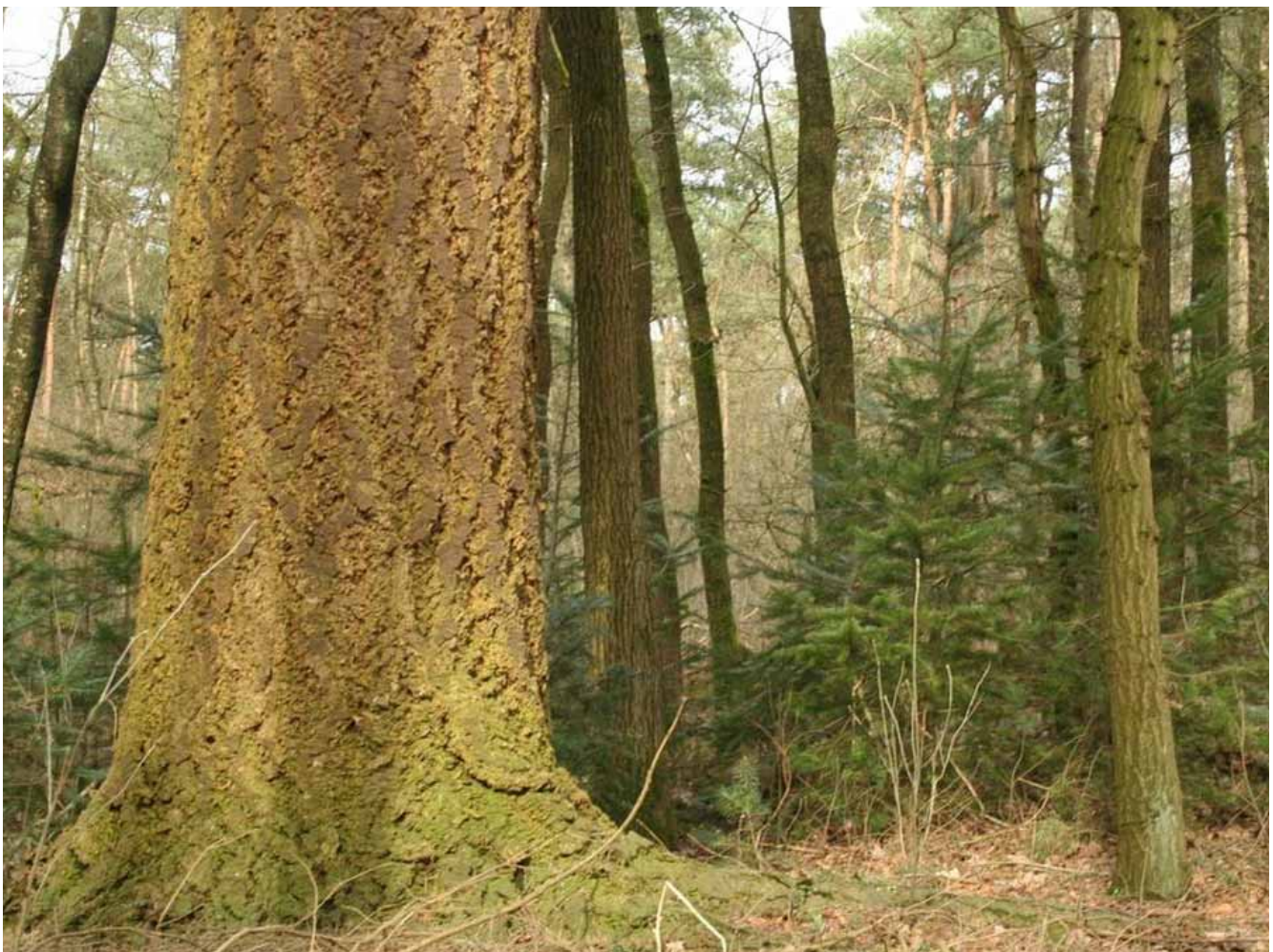

Langetermijnvisie

M.b.t. waarden die lanen vertegenwoordigen:

- Spreiding leeftijd
- Aanwijzen biotoopbomen (als T-bomen)
- Belang dikke (oude) bomen, ook exoten!

Langetermijnvisie

M.b.t. de waarden die lanen vertegenwoordigen:

- Spreiding leeftijd
- Aanwijzen biotoopbomen (als T-bomen)
- Belang dikke (oude) exoten
- Aanwijzen ‘dood-hout eilanden’

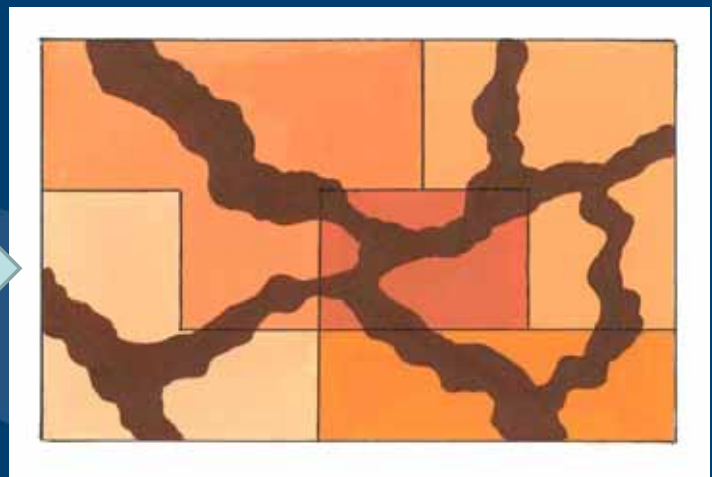
Dood-hout eilanden

- ‘bosreservaten’: verschillende ontwikkelingsfasen, ongestoorde ontwikkeling
- ‘Oud-bos eilanden’
- Niet per se groot, connectiviteit belangrijker, bijv:
 - Bijv. kleinere plekken van $\frac{1}{4}$ tot $\frac{1}{2}$ ha, smalle corridor (langs beek, boswal oid), moeilijk bereikbare / bewerkbare percelen of stukken langs bewoonde kernen
- Markeren op kaart en in veld

Connectiviteit

Langetermijnvisie => beheer

Bij voorkeur (enige) balans economie, ecologie en sociale aspecten = verantwoord bosbeheer

Beheerstrategieën

1. Actief beheer
2. Passief beheer
3. Niets doen
4. Reconstructie

Regulier beheer

Doel: karakteristiek laan beeld behouden (1&2)

1) Regulier beheer, o.a.:

- a) Opsnoeien
- b) Voorkomen schade:
 - Uitslepen
 - Bodemverdichting
 - Zonnebrand

Moment uitvoering van belang (april)

Beheerstrategieën: 1) Actief beheer

Doel: karakteristiek laan beeld behouden

1) Verjonging (evt. na tijdelijke maatregelen (kandelaberen, snoei, stormankers, etc ...))

- a) potentieel conflict functies laan
- b) vaak bij uitval > 40%
- c) communicatie omgeving

Beheerstrategieën: 1) Actief beheer

2) Verjonging met CH centraal:

- a) bij verdwijnen karakteristieke beeld
- b) gefaseerd, maar redelijk grootschalig
 - Logische breekpunten: bochten, kruisingen, heuvels
- c) slechts bij uitzondering individueel

Randvoorwaarde: voldoen aan zorgplicht
F&F en veiligheid

Foto Martijn Boosten, Probos

Beheerstrategieën: 1) Actief beheer

2) Verjonging met CH centraal:

- a) Bij verdwijnen karakteristieke beeld
- b) Gefaseerd, maar redelijk grootschalig
 - Logische breekpunten: bochten, kruisingen, heuvels
- c) Slechts bij uitzondering individueel
- d) Let op: individuele boom kan ook CH-waarde vertegenwoordigen

**Randvoorwaarde: voldoen aan zorgplicht
F&F en veiligheid**

Beheerstrategieën: 1) Actief beheer

Doel: optimaliseren biodiversiteit en
laanbeeld zoveel mogelijk behouden

- 1) Bomen en milieu zo lang mogelijk handhaven
- 2) Verjonging kleinschalig gefaseerd en evt individueel (afh. van soort)

Randvoorwaarde: voldoen aan zorgplicht
F&F en veiligheid

Beheerstrategieën: 2) Passief beheer

Verzorgen, maar niet verjongen

⇒ CH, beleving en esthetische waarden
verdwijnen;

⇒ Later stadium biodiversiteitswaarde ook

Uitzondering: lang levende soorten, als eik en
linde, kunnen zich tot veteranen ontwikkelen
⇒ biodiversiteit en beleving!

Beheerstrategieën: 3) Niets doen

Vergelijkbaar met
Passief beheer, maar
op den duur laan
afsluiten.

Let op: wetgever
ontslaat je niet
makkelijk van
zorgplicht!

Beheerstrategieën: 4) Reconstructie

= verdwenen laan herstellen

Alleen bij:

1. toegevoegde waarde
2. voldoende historische referentie, ook:
 - Boomsoort; variëteit, evt snoeivorm

Let op (toekomstige) beheerkosten

Aanleg nieuwe lanen?!

- Voor vleermuizen (en/of andere FF) optimale laan
- Creëren nieuwe CH
- Bestand tegen (nieuwe) ziekte en plagen
- Diversiteit => biodiversiteit
- Verfrissend / nieuwe beleving (fruitbomen?!)
- Afwijkend beheer (hakhout, knotbomen, etc)

Samenvattend

- Lanen vertegenwoordigen veel waarden
- Lanen in regel zeer duurzaam element
- Belang langetermijnvisie
 - Gebieds- en vakkennis
- Lanenbestand én boslandschap:
 - Leeftijdsspreiding
 - Biotoopbomen
 - Dood-hout eilanden

Vragen?

